

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ у березні 2020 року

(оглядова довідка за матеріалами
преси, інтернету та неопублікованими документами)

До 206-річчя від дня народження Тараса Шевченка 9 березня у столиці відбулися різноманітні літературно-мистецькі та просвітницькі заходи. Зокрема можна було відвідати святкову академію «Повік живуть його слова» у Національному музеї літератури України. Тут презентовано книгу «Другий “Кобзар”»: Поезії 1843–1847 рр.» видавничого дому «Андрій» та Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. «Кобзар» містить передмову Т. Шевченка, акварелі самого автора і малюнки його друзів М. Башилова та Якова де Бальмена з рукописної збірки віршів 1844 року. Також у програмі – традиційні шевченківські читання «Слово Тараса Шевченка в українській родині», виставка ілюстрацій до «Кобзаря» М. Сороженка та концерти співаної поезії. Чимало культурних акцій здійснили й інші провідні заклади культури. Літературно-меморіальний будинок-музей Тараса Шевченка організував концерт, екскурсії та лекції для всіх охочих, а Музей-квартира П. Г. Тичини – виставку «Два поети: Шевченко і Тичина». Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого підготувала книжкову експозицію про життєвий і творчий шлях Кобзаря і презентувала колекцію електронної бібліотеки «Культура України», до якої ввійшла література, присвячена Тарасові Шевченку. Тут відбувся також музично-поетичний вечір «Не жди сподіваної волі» за участі Народного етнографічного хору «Гомін» імені Леопольда Яценка та Чоловічого народного хору «Чумаки» при Товаристві «Знання» України. Національний музей народної архітектури та побуту України підготував до пам'ятної дати музичну програму з кобзарського репертуару ХІХ століття (думи, історичні пісні, псалми). Національний музей історії України присвятив цей день дітям, запросивши їх на пізнавально-розважальну програму «Шевченко та його друзі». Будинок письменників НСПУ провів гала-концерт фестивалю «Ше.Пісня» за участі фіналістів одноїменного конкурсу. Гран-прі та нагороду «Вибір глядачів» отримав гурт *Sofie Fraser Project* (Львів). Біля пам'ятника Т. Шевченку пройшли традиційні масові читання творів поета, а також акція флешмобу

рас_Повернення/#Підтримуємо Українське Кіно. Тимчасом кінотеатр імені Т. Г. Шевченка організував допрем'єрний показ картини О. Денисенка «Тарас. Повернення» та відзначення творців фільму, а в кінотеатрі «Київська Русь» відбулася прем'єра фільму М. Ілленка «Толока» за мотивами балади поета «У тієї Катерини...». До Шевченкового свята Національна опера України показала балет «Лілея», створений за однойменною баладою. Прем'єра вистави на музику К. Данькевича відбулася у 1940 році. Це був перший в Україні твір, в якому хореографічне мистецтво відтворювало образи Кобзаревих героїв. У 2003 році балет «Лілея» поновили за сценічним планом В. Чаговця. Також це була остання робота відомого танцівника і хореографа В. Ковтуна. Саме його постановку продемонстровано цього року.

9 березня в Національній опері України пройшла церемонія нагородження лауреатів Національної премії України імені Тараса Шевченка за участі президента України В. Зеленського та голови Комітету з Національної премії ім. Т. Шевченка Ю. Макарова. Під час щорічного вручення нагород частково було використано нову айдентику, розроблену агенцією *ISD Group* у колаборації з *TS/D Agency*. У новому стилі були дипломи, брендвол, запрошення і тимчасовий варіант нагороди (роздруковане зображення оригінальної скульптури у рамі). Основне завданням візуального оновлення премії – створити актуальний у світовому контексті образ, виділити премію в інформаційному просторі як пов'язаний з іменем Шевченка зразок сучасного стилю.

Шевченківські дні урочисто відзначалися у всіх регіонах України. Скрізь відбулися традиційні покладання квітів до пам'ятників Кобзаря та флешмоби з читання поезій Т. Шевченка. На Черкащині (у Моринцях, Кирилівці-Шевченковому, Чигирині, Корсуні, Умані) пройшли громадські віча та святкові академії. У Каневі на могилі поета прозвучав «Заповіт», а у музеї «Кобзаря» тривала художня виставка «Митці Черкащини у вінок шани Великому Кобзареві». Львівська опера презентувала сучасний концерт «Шевченко *Revolution*» за участі Львівської державної академічної чоловічої хорової капели «Дударик», струнного квартету, акторів та солістів. Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» організував виставку громадського діяча, шевченкознавця, фотографа-монументаліста Р. Теліпського «Монументальна Шевченкіана» (фотодослідження пам'ятників Т. Шевченку з понад 30-ти країн світу та України). У Львівському академічному обласному театрі ляльок та Дніпровському національному історичному музеї ім. Д. І. Яворницького було відкрито експозицію київського ілюстратора О. Грехова «Квантовий стрибок Шевченка», яка запропонувала переосмислення постаті поета через образи відомих героїв поп-культури. Закарпатський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. братів Шерегіїв ушанував поета прем'єрною постановкою «Думи мої, думи...». Тернопільський академічний обласний драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка показав виставу «Тарас» за мотивами поезій Т. Шевченка та львівського поета Б. Стельмаха. На Чернігівщині – у Національному архітектурно-історичному заповіднику «Чернігів стародавній», представлено

виставку «Було колись в Україні...». В експозиції: художні полотна Кобзаря, надані столичним Національним музеєм Тараса Шевченка; роботи сучасників і друзів поета (В. Штернберга, К. Трутовського, І. Сошенка, Ф. Красицького); пейзажі С. Світославського, С. Васильківського, М. Ткаченка (XIX ст.); живопис послідовників творчості Т. Шевченка (М. Буракевича, М. Донцова, В. Чегодара, В. Непийпива, С. Шишка, Ф. Гуменюка); ілюстрації І. Їжакевича до «Кобзаря» 1939 року; факсимільне видання «Малої книжки» та фототипне перевидання позацензурного примірника «Кобзаря» 1840 року. А Чернігівський обласний художній музей імені Григорія Галагана презентував виставку із власної колекції «Шевченкіана художнього музею (живопис, графіка та декоративно-ужиткове мистецтво)», до якої ввійшли роботи В. Лопати, М. Мікешина, М. Попова, М. Дерегуса, В. Касіяна, А. Шкурка, В. Ємця, О. Какала та інших. 10 березня слово Кобзаря об'єднало Луганщину. Більш як одинадцять тисяч мешканців області у сімдесяти двох населених пунктах спільно прочитали уривок з поеми «Сон». Вірші Т. Шевченка у масовому виконанні прозвучали також у Львові, Івано-Франківську, Одесі, Рівному, Луцьку, Харкові, Вінниці, Сумах, Маріуполі (Донецька обл.) та багатьох інших містах і селах країни.

Телебачення і радіомовлення

1 березня на межі з тимчасово окупованими територіями розпочав тестове мовлення новий державний розважально-інформаційний телеканал «Дім», який створено на базі *UATV* Мультимедійної платформи іномовлення України. Транслюватиметься канал лише на окуповані регіони. Головна мета мовника – деокупація свідомості українських громадян. Інформаційні випуски висвітлюватимуть загальноукраїнські, регіональні та місцеві новини. Розважальний контент представлятимуть чотири найбільші комерційні медіагрупи *StarLightMedia*, «1+1 медіа», «Медіа Група Україна» та *Inter Media Group*.

Культура й ООС

У Северодонецьку на Луганщині відкрито виставку картин «Пленер біля лінії фронту». Це литовсько-український мистецький проєкт, який реалізується за підтримки Міністерства закордонних справ Литви і посольства цієї держави в Україні. Атмосферу прифронтового міста передано у роботах українських та литовських художників Ф. Александровича, С. Захарова, В. Москвітіної, В. Веяса, С. Паукштиса та Г. Бернотайте.

2 березня на *Youtube*-каналі *DocNoteFilms*, а також 7 і 8 березня в ефірі «5 каналу» відбулася прем'єра документального серіалу режисера К. Кляцкіна «Крутий заміс». Фільм пропонує глядачеві добірку історій про бізнесові проєкти, реалізовані ветеранами АТО після повернення з фронту. Героями епізодів стали: О. Матяш (виробництво чоловічого одягу), Р. Набожняк (кафе *Veterano Brownie*), Є. Янченко (салон краси *EvaFleur Studio*), М. Найєм (юридична компанія *Miller*), Д. Крикун («Кіборг Масаж»), С. Демков (столярна майстерня *Veterano Wood*), Є. Ярило (тату-салон *Der Igel Tattoo Studio*), В. Шевченко

(*Veterano Coffee*). Перший сезон «Крутого замісу» знято за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України.

В ефірі Громадського ТВ вперше продемонстровано кіноверсію спектаклю німецького режисера Г. Жено «Місто з собою». Це спільний проєкт *PostPlayТеатру* (Київ) та *Media Frontline e.V.* і *Agency for Safe Space* (Німеччина), створений разом з учнями шкіл таких населених пунктів прифронтового Донбасу, як Попасна, Бахмут, Миколаївка. Засобами театру діти розповідають, як війна змінила рідне місто і самих містян.

На фасаді будівлі Управління соціальної політики Тернопільської міської ради відкрито меморіальну дошку учаснику антитерористичної операції А. Пятаку. Саме тут працював герой АТО до військової служби.

Регіональна культурна політика

Маріуполь, що на Донеччині, у рамках програми Українського культурного фонду отримав почесне звання «Велика культурна столиця 2020». За результатами різних оцінок, категорій і проєктів місто набрало максимальну кількість балів, випередивши Львів, Вінницю, Полтаву та Дніпро. На конкурс Маріуполь подав свої плани щодо проведення дванадцяти масштабних акцій, зокрема таких, як «Ніч музеїв», хореографічний проєкт «4 стихії», фестиваль поколінь *Generation House*, а також довготривалі культурні заходи з освітньою програмою. Крім того, вже у березні було презентовано туристичний проєкт «Маріуполь на долоні: 3D тури». Це своєрідні віртуальні екскурсії такими історичними пам'ятками міста, як культурно-туристичний центр «Вежа», будинок Гампера, Театральний сквер, палац культури «Молодіжний», Камерна філармонія.

На віртуальну популяризацію власного культурного продукту перейшли також вінничани. У дистанційному доступі запропоновано: електронну «Музейну читальню» від Центру історії Вінниці, віртуальні екскурсії та пізнавальний проєкт «Експонат» від Вінницького обласного краєзнавчого музею, концерти Вінницької обласної філармонії, вистави Вінницького обласного українського академічного музично-драматичного театру ім. М. К. Садовського, майстер-класи від Вінницького обласного центру народної творчості, екскурсії до Подільського зоопарку.

Мистецькі події

З нагоди Міжнародного жіночого дня кияни та гості столиці мали можливість відвідати низку концертів, серед яких: світові хіти про кохання у виконанні квартету *Impressio* та солістки А. Зарецької (Артцентр ім. Івана Козловського Національної оперети України), «Тобі, коханій» (Київський національний академічний театр оперети), «Кохання є» (Київський академічний театр опери і балету для дітей та юнацтва), «Благовість» (МЦ «Шоколадний будинок»), «З Міжнародним днем 8 Березня» (Циганський академічний музично-драматичний театр «Романс»). Розмаїтою вийшла святкова театральна афіша. Глядачам було запропоновано такі вистави, як «Вона жила в Парижі» за п'єсою І. Горовиця

«Моя літня пані» (Київський національний академічний Молодий театр), «Je t'aime/Я кохаю. Французький шансон + поезія» (Київський академічний театр юного глядача на Липках), «Одеса. Шалене кохання» за творами І. Ільфа, Є. Петрова, (Київський академічний театр «Колесо»), музична казка «Маленький принц» за мотивами твору А. де Сент-Екзюпері (Київський муніципальний академічний театр опери і балету для дітей та юнацтва).

7–12 березня у Києві пройшов *HeForShe Arts Week* – мистецький марафон, організований глобальним рухом *HeForShe* на підтримку гендерної рівності. Ключовою подією Тижня мистецтва було вручення незалежної премії *Women in Arts 2020* від Українського інституту та ООН Жінки в Україні. Лауретками цього року стали: художниця Л. Наконечна (жінки у візуальному мистецтві), реп-співачка А. Савраненко/*alyona alyona* (жінки в музиці), драматургиня Н. Ворожбит (жінки в театрі і кіно), письменниця О. Забужко (жінки в літературі), генеральна продюсера ОМКФ Ю. Сінкевич (жінки в культурному менеджменті), кінокритикиня, журналістка Д. Бадьйор (жінки в культурній журналістиці, критиці та дослідженнях). Нагородження відбулося у Національному центрі Олександра Довженка і завершилося виступом гурту *Yuko*. Протягом тижня в межах марафону проводилися виставки, покази документальних фільмів, вистави, лекції та інсталяції, пов'язані з темами гендерної рівності та прав людини. Серед них: лекція про жінок в українській літературі, зокрема про Марка Вовчка, О. Пчілку, Лесю Українку, О. Кобилянську, О. Телігу та ін. (*Port creative hub*); вистави «Дикого театру» – «Шрами» за реальними історіями та «Механічний Апельсин» за мотивами роману Е. Берджеса (Національний центр Олександра Довженка); виставки від українських художниць І. Лисенко, М. Кінович «Слухати себе» та П. Щербіни «Знищений архів» (Американський дім); показ документального фільму *Haut les filles* про французьких рок-співачок «Оці дівчата» (Будинок кіно); відкриття артінсталяції *Construct Gender*, створеної художницею А. Кахідзе спеціально для руху *HeForShe* в Україні (Національний художній музей України); концерт електронної та електроакустичної музики, яку супроводжувала відеопроекція А. Тихої (*IZOE*). Через карантин та обмеження масових зібрань в Україні частину заходів мистецького тижня було скасовано. Проте в рамках *HeForShe Arts Week* було запущено спеціальний додаток, який дозволяє потрапити до віртуальної галереї робіт українських художниць ХХ століття із колекції Національного художнього музею України, зокрема О. Екстер, О. Павленко, С. Левицької, М. Синякової, А. Іванової, Т. Яблонської та ін. Також тут представлено твори сучасних мисткинь, номінанток премії *Women in Arts*.

7 та 8 березня у столичному Національному центрі ділового та культурного співробітництва «Український дім» відбувся *Kyivness 9: Spring Weekend*, який об'єднав курований маркет, кіно, лекції, майстер-класи та перформанси. Мета заходу – підтримка культури раціонального споживання в Україні, створення прогресивного уявлення про вінтаж і секонд-хенд.

У ті ж самі дні – 7 та 8 березня у креативному просторі *Lem Station* у Львові під гаслом «Жінки у мистецтві» пройшов II *Lviv art and wine*

festival. Центральною подією заходу стала експозиція робіт львівських митців Т. Поповича (скульптура), М. Грицеляка (графіка), Я. Пазіної, М. Бачкур, Л. Жданової, А. Кашкадамової, Х. Коляди, А. Заруми та Д. Перетятка (живопис). Для відвідувачів фестивалю було організовано аудіовізуальні перформанси, лекції, вечірній кінотеатр, а також виступи музичних гуртів *Latexfauna*, *Dizex band*, *Resonance trio*, *Duo Dose*, *BandJamIn*, *The Hound Dogs*.

Визначено переможців загальнонаціональної програми «Людина року-2019». Серед володарів титулу: н. а. України М. Поплавський (митець року), ведуча телеканалу *NewsOne* Д. Панченко (журналіст року), Приватний музей історичного костюму і стилю *VICTORIA MUSEUM* (культурно-мистецький проєкт року). Одну із спеціальних премій вручено українському політику, меценату М. Поживанову (за вагомий внесок у розвиток і підтримку сучасного українського художнього мистецтва).

Музика

12 березня у Чернігівському обласному філармонійному центрі фестивалів та концертних програм відкрився XX Міжнародний фестиваль класичної музики «Сіверські музичні вечори», присвячений 250-річчю німецького композитора Людвіга ван Бетховена. Першим у програмі був сольний виступ скрипаля, з. а. України О. Криси (США), який виконав концерт для скрипки з оркестром Бетховена. Твори композитора прозвучали також у виконанні Академічного симфонічного оркестру «Філармонія» під керівництвом М. Сукача та в сольних виступах піаністки О. Шадріної (Україна) і скрипальки Чіє Савади (Японія). Усі інші заходи фестивалю було скасовано через введення в Україні карантину.

Від 28 лютого до 3 березня у Кропивницькому під патронатом факультету народних інструментів Національної музичної академії імені П. І. Чайковського проходив XXV Всеукраїнський фестиваль-конкурс виконавців на народних музичних інструментах «Провесінь». У програмі – концерти, методичні конференції, майстер-класи, конкурс серед виконавців з усіх регіонів країни. «Провесінь» урочисто відкрили творчі колективи та солісти Кіровоградського музичного коледжу – оркестр народних інструментів «Дивертисмент», ансамбль *Anima* та ансамбль бандуристів «Мальви». Фестивальна сцена подарувала шанувальникам музичної творчості зустрічі з доцентом НМАУ ім. П. І. Чайковського В. Білоусом (домра) та викладачем Київської середньої спеціальної музичної школи ім. М. В. Лисенка О. Тараном (гітара). У межах події відбувся концерт-презентація авторської збірки викладача МШ № 1 ім. Г. Г. Нейгауза м. Кропивницького О. Горобченко «Сповідь чарівних струн», а також концерти лауреатів міжнародних і всеукраїнських конкурсів – бандуриста В. Ваколюка та дуету акордеоністів братів Крачуків *ETERNAL SOUND DUO*. Фестиваль завершився концертом і нагородженням лауреатів.

Оголосив переможців і Всеукраїнський конкурс молодих композиторів імені Бориса Лятошинського, який проводиться в рамках фестивалю *Kharkiv Music Fest*. Серед більш як п'ятдесяти конкурсних робіт, які надійшли з усіх ку-

точків країни, у молодшій групі найвище оцінено твори В. Лисенко (Одеса), Т. Кузнєцова (Київ), О. Романова (Одеса), у старшій групі – твори В. Усатенка (Київ), М. Поплінського (Київ), І. Бондаренка (Київ). Дипломом і спеціальною премією від члена журі В. Фельдмана (Швейцарія) нагороджено Ю. Пікушу із Києва. До міжнародного журі конкурсу входили також Е. Кнапик (Польща), А. Загайкевич (Україна) та незалежний експерт І. Пахота (Україна).

3 березня до 154-річчя заснування Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого відбувся другий концерт із циклу «Музика поезії». Твори Ф. Шуберта та В. Сильвестрова виконали І. Галатенко (сопрано) та О. Безбородько (фортепіано). Після концерту український філософ К. Сігов провів бесіду з музикантами та композитором В. Сильвестровим. Захід організовано спільно з КЦ Дім «Майстер Клас».

В умовах карантану українські музиканти єдналися онлайн та пропонували дистанційно послухати концерти на своїх офіційних сайтах, каналах *YouTube*, сторінках *Facebook* тощо. До світового тренду *#stayhome* долучився Національний президентський оркестр. Його відеоролик «Все буде добре!» за кілька днів набрав понад 24 тисячі переглядів. Онлайн-трансляції концертів провели Національна філармонія України, Львівський органний зал, Дніпропетровська обласна філармонія ім. Л. Когана, Рівненська обласна філармонія, інші мистецькі заклади.

Тимчасом у соціальних мережах поширився музичний марафон *#TogetherAtHome*, спільно організований Всесвітньою організацією охорони здоров'я та неурядовою ініціативою *Global Citizen*. До цієї акції приєдналися українські артисти. Імпровізовані концерти провели Джамала, С. Бабкін, А. Пивоваров, *Melovin*, *Jerry Heil*, *LP*, Ю. Саніна (гурт *THE HARDKISS*), дует *YUKO*, гурти «Фіолет», *KAZKA*, *O.Torvald* та *Tarabarova*. На підтримку людей у самоізоляції музиканти симфо-шоу *PRIME Orchestra* з Харкова, перебуваючи в різних куточках країни, записали свої музичні партії і змонтували життєствердний відеокліп. Також упродовж місяця було організовано низку дистанційних концертів, вечірок, живих виступів артистів. Зокрема, свої трансляції провели: онлайн-платформа «СЛУХ» (щоденні концерти українських виконавців «Карантин *LIVE*» за участі н. а. України В. Павліка, бандуристки М. Круть, Гурту [O], фронтмена *The Gitas* О. Чемерова, співака А. Пивоварова, дуету *TVORCHI*, гурту *Komissiiya*); «Радіо Аристократи» (вечірку сучасних виконавців *AntonPtushkin*, *Vlad Fisun*, *Vladimir Sivash*, *Nastia*, *Masha Ef* та інших); Будинок культури «*Masterskaya*» (серію онлайн-квартирників «Із дому в дім», яку розпочав проєкт С. Томасяна *tama13*); «Культура звуку» (вечірку «КАРАНТИН #002» за участі дуету *Peace Da Funk*, *Vladimir Corgaq* і Я. Лензяка). У свою чергу Міжнародний музичний фестиваль популярної музики *Underhill European Music Festival*, що вже вдруге має пройти у Підгір'ї Івано-Франківської області, започаткував серію виступів українських гуртів, виконавців та ді-джеїв. В онлайн-режимі на *UNDERHILL MUSIC TV* свої концерти дали *Vlad Yaki*, *Lirity*, *Vlad Jet*, *Feelmark*, *KOLYA LINER*, *MalYar*, *DJ Lutique*, Гурт [O], А. Мірзоян, О. Скрипка та Фагот.

Наприкінці березня німецький лейбл *Heartcore Records* презентував композицію *Spivanka* за участі дітей із родинного дому «Жива Перлина» в селі Бортники на Львівщині, а також німецької джазової співачки та композиторки українського походження Г. Гриніви, музикантів із Нью-Йорка, Лос-Анджелеса, Бразилії, Сан-Паоло та Берліна. Записано гуцульську співанку в рамках міжнародного проєкту *Heartcore for Ukraine*. Благодійні внески за прослуховування пісні підуть на розвиток музичного потенціалу дитячого соціального закладу.

20 березня вийшла цифрова версія спільного альбому музичного тріо «Сон Сови» та письменника Ю. Андруховича «Коханці Ю – музика до та після роману», який за кілька тижнів очолив рейтинг *iTunes All Genre Chart Ukraine*. Літературно-музичний проєкт базується на книзі Ю. Андруховича «Коханці Юстиції» під музичний супровід авангардного гурту «Сон Сови». Альбом доступний також на вінілі.

Театр

До Міжнародного дня театру вийшов Указ президента України «Про відзначення державними нагородами України діячів театрального мистецтва». За вагомих особистих внесок у розвиток національної культури, значні творчі здобутки, високу професійну майстерність орденом княгині Ольги III ступеня нагороджено директорку Київського національного академічного театру оперети О. Когут. Почесне звання «Народний артист України» присвоєно артистці-вокалістці Київського національного академічного театру оперети В. Бутковській, артистці Національного академічного театру російської драми імені Лесі Українки О. Єні, головному диригенту Національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької Б. Мочураду, артистці балету Х. Шишпор. Групі представників театрального мистецтва присвоєно почесні звання «Заслужений артист України», «Заслужений діяч мистецтв України», «Заслужений працівник культури України».

23 березня стали відомі номінанти театральної премії «Київська пектораль». Серед претендентів на «Кращу драматичну виставу» – «VERBA» за мотивами драми Лесі Українки (Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка), «Сірі бджоли» А. Куркова (Київський академічний драматичний театр на Подолі), «Токсини» К. Бізьо (Київський академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра); на «Кращу музичну виставу» – «Сімейка Аддамсів» Е. Ліппа (Київський національний академічний театр оперети), «VIVA LA MAMMA» («Нехай живе мама!»), або Театральні порядки та безлад» Г. Доніцетті (Київський академічний театр опери і балету для дітей та юнацтва), «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського (Київський академічний театр українського фольклору «Берегиня»); на «Кращу дитячу виставу» – «Маленька Баба-Яга» Є. Огороднього за О. Пройслером (Київський академічний театр ляльок), «Снігова королева» Г. К. Андерсена (Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка), «Казка для маленького зайчика» О. Дмитрієвої за казками С. Козлова (Київський академічний театр ляльок); на

«Кращу камерну виставу (виставу малої сцени)» – «Лимерівна» П. Мирного (Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка), «Гамлет» В. Шекспіра (Київський академічний театр на Печерську), «Інцидент» Н. Брайера (Київський академічний театр юного глядача на Липках). Нагородження лауреатів театральної премії «Київська пектораль», яку заснували Національна спілка театральних діячів України та Головне управління культури Київської міської держадміністрації, за традицією присвячувалось до святкування Міжнародного дня театру. Однак цього року через карантинні обмеження церемонію вирішили провести 2 квітня у дистанційному режимі.

9–11 березня на сцені Національної опери України пройшов *Grand Prix Kyiv* – міжнародний юнацький конкурс-фестиваль класичного танцю. Це благодійний проєкт, який визнано ЮНЕСКО та прийнято до Міжнародної федерації балетних конкурсів. Незмінним головою журі є зірка балету В. Малахов. Цього року у фестивалі взяло участь 60 танцівників з України та багатьох країн світу. У програмі заходу – уроки класики від членів журі, урочистий концерт за участі фіналістів *Grand Prix Kyiv*, нагородження конкурсантів та прем'єра балету «Пахіта» у постановці В. Малахова.

Відбулися прем'єри вистав: «Усі найкращі речі» за п'єсою Д. Макміллана, «VIÑO» Є. Корняга (Київський академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра); казки «Цирк» Г. Сапгіра (Київський академічний театр ляльок «Замок на горі»); комедії «Сексу немає, але ви тримайтеся» А. Новікова (театр «Дивні люди»); «Механічний апельсин» за мотивами роману Е. Берджеса (Дикий театр); комедії «Мафія. Мокра справа» Л. Шомара (Дніпропетровський академічний обласний український молодіжний театр); «Дами чекають» С. Берг (Львівський академічний драматичний театр ім. Лесі Українки); «Агов ти, – вітаю» за мотивами К. Мітані (Одеський обласний академічний російський драматичний театр).

В умовах карантину українські театри запропонували своїм шанувальникам перегляд вистав у режимі відеOVERСІЙ. Усі заклади сфери управління Міністерства культури та інформаційної політики України мають канали у *YouTube*, де можна переглянути як архівні вистави, так і трансляції вистав діючого репертуару. Зокрема Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка, який цього сезону відзначає 100-літній ювілей, відкрив доступ до записів вистав зі свого архіву. На франківському *YouTube*-каналі глядачі мали можливість побачити п'єси «Лев і левиця» І. Коваль, «В степах України» О. Корнійчука, «Касандру» Лесі Українки, «Украдене щастя» І. Франка, «Цар Едіп» Софокла, а також програму «Крила. Вечір з Богданом», записану під час відзначення 75-річчя Богдана Ступки, та бенефіси Б. Бенюка та С. Олексенка. Нещодавно театр запустив пробний проєкт платних переглядів вистав діючого репертуару. В онлайн-бібліотеці закладу є вже два десятки книжок з історії театру. Серед них – монографія М. Захаревича «Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка у динаміці соціокультурних перетворень 1920–2001 років». Відкрив доступ до архівних вистав і Національний академічний театр опери та балету України імені Т. Г. Шевченка, який також започаткував

проект *#театрвдома* з публікаціями артистів. Є нововведення і в інших колективах. Київський національний академічний театр оперети розпочав марафон *online*-трансляцій концертів і мюзиклів. Київський драматичний театр «Актор» за допомогою програми *Zoom* показав онлайн-виставу «Магери» за п'єсою «Горґони» Д. Ніґро, в якій головні ролі грали О. Вертинський та А. Ємцов, записавши це у себе вдома. У вільному доступі були також вистави Дніпропетровського академічного театру опери та балету, Львівського національного академічного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької, Львівського національного театру імені Марії Заньковецької, Львівського молодіжного театру імені Леся Курбаса, Одеського театру музичної комедії імені Михайла Водяного, Сумського обласного академічного театру драми та музичної комедії імені М. Щепкіна, Харківського національного академічного театру опери та балету імені М. Лисенка (проект *#театрнадивані*), Мукачівського драматичного театру (Закарпаття). Крім того, платформа *OpenTheatre* надає великий вибір сучасних вистав українських театрів. Серед них: альманах коротких вистав від молодих вітчизняних режисерів «БЕЗ Глядачів – Бенкет під час чуми: простір нового міфу» (*PostPlayTheatre*), прем'єрний спектакль «Світ у горіховій шкаралупі» за мотивами С. Хокінґа (Новий драматичний театр на Печерську), постановки «Дикого театру», Українського малого драматичного театру, театру «Дах» та багатьох інших. А Національний цирк України та Запорізький державний цирк запустили трансляцію відеозаписів циркових спектаклів.

30 березня у Львові розпочався онлайн-показ вистав добродійного проекту «Розвиднюється». Це спільна ініціатива Освітнього центру з прав людини та трьох львівських театрів – академічного драматичного ім. Лесі Українки, академічного естрадних мініатюр «І люди, і ляльки» та *Les Kurbas Theatre*. У програмі – «Гамлет» за твором В. Шекспіра, «Ножі в курях, або Спадок Мірошника» Д. Гарровера, «Пустостан» М. Пшешлюґи, «Мої родичі та інші покидьки» за п'єсою Л. Лягушонкової «Мать Горького». Під час трансляцій відбувся збір коштів на лікування театрознавиці К. Сегет.

Творче об'єднання «Гармидер» у Луцьку разом із асоціацією «Український незалежний театр» організували дистанційний фестиваль для дитячих і дорослих театрів «Вішак-*online*». До «довгого списку» увійшло понад три десятки театральних колективів з усієї країни. Вистави отримали рецензії від професійних театральних діячів: актора О. Стефана, театрознавиці І. Запольської, режисерки В. Белозоренко, актора і режисера А. Суханова, актриси Н. Ніколаєвої та режисера А. Турло. На онлайн-церемонії нагородження 3 квітня було оголошено переможців: у дитячій програмі – театр «DS DRIM pri ZUA J. Rosinskeho v Nitre» (м. Нітра, Словаччина), зразкова театральна студія «Лицедії» (м. Київ), навчальний театр «Человекі» Дитячої театральної школи м. Одеси; у дорослій програмі – аматорська театральна студія «Терен» (м. Славути, Хмельницька обл.), народний аматорський театр «Дзеркало» (м. Хмельницький), театр «Крихкі.Project» (м. Київ). Ці колективи стануть учасниками проекту «Вішак-*weekend*» у сучасному альтернативному мистецькому просторі «Гармидер аґарstage» (Луцьк).

27 березня до Всесвітнього дня театру в Одесі відбулася презентація Музею театру. Його створено на основі колекції драматурга і скульптора А. Любова за підтримки керівника Театру на Канатній О. Перуцького. Відвідати музей можна буде одразу після скасування карантину.

Візуальні мистецтва

5 березня Київська галерея мистецтв «Лавра» спільно з Всесвітнім фондом природи *WWF* Україна відкрили виставку Всеукраїнського артпроєкту «Середовище існування. Маніфест 2020». Експозиція стала результатом конкурсу серед більш як трьох сотень професійних митців з усієї України, які працюють у різних жанрах мистецтва *contemporary* – живопис, графіка, скульптура, фотографія, інсталяція. Роботи обирало професійне журі, до якого увійшли галеристка Т. Миронова, художник В. Сидоренко, директорка *WWF* Україна О. Тарасова-Красієва та головний редактор *Vogue UA* Ф. Власов. Серед переможців конкурсу: скульптура «Медуза LPDE» М. Зігури та серія робіт із черепів тварин У. Балан (відзнака *Mironova Foundation*); живописне полотно «Меланхолія» О. Брезюк (відзнака Всесвітнього фонду природи *WWF* Україна); проєкт *Ark* М. Прошковської та А. Лобова (нагорода від *Vogue UA*). Найкращими, на думку представників Київського метрополітену, стали велетенські фотороботи Д. Копилова із серії «Чорнобиль міфотворчий». Офіційним саундтреком події стала пісня гурту *THE HARDKISS* «Косатка».

5 березня на урочистій церемонії оголошено підсумки конкурсу на здобуття Премії сучасного мистецтва *PinchukArtCentre 2020*, яка присуджується молодим українським художникам віком до 35 років. Головну відзнаку отримали Я. Малащук та Р. Хімей за роботу «Пряма трансляція». Лауреати автоматично увійшли до списку номінантів міжнародної премії *Future Generation Art Prize 2021*. Володарем першої спеціальної премії став Н. Карабінович за роботу «Якнайдалі». Другу спеціальну премію здобула Ю. Голуб за відео «Дивись, у неї борода!». Приз громадськості отримали Д. Ревковський та А. Рачинський за роботу «Бешкетники». Переможця цієї номінації було визначено за результатами голосування відвідувачів *PinchukArtCentre*, яке тривало від 8 лютого до 4 березня. Лауреатів було визначено міжнародним журі у складі: артдиректора *PinchukArtCentre* Б. Гельдхофа, кураторки, письменниці та лекторки К. Грегос, головної кураторки колекції *KLASMA* К. Ківінен та художниці В. Ралко.

Упродовж перших тижнів березня у столиці експонувалися виставки: «Жіночий портрет» – близько 300 творів майстрів усіх поколінь, «Саме Ти» – живопису і скульптури проєкту колекціонера О. Яновича, «Візії» – фоторобіт А. Чебикіна (Центральний будинок художника); *STAGE* – робіт Ю. Денисенкова (Мистецький центр «Шоколадний будинок»); «Категорія виразності» – творів українських абстракціоністів (Національний музей Т. Шевченка); *ZVIR 4* – робіт зі скла родини Звір (Національний музей українського народного декоративного мистецтва); «(Ре)контексти. Фрагменти» – творів молодих художників К. Білик, Ю. Еляс, А. Сорочан, Д. Шуміхіна та ін. (Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал»); «Родина та друзі» –

вернісажу Е. Межула (Музей-майстерня І. П. Кавалерідзе); «Дві іпостасі» – живопису та театрального костюма В. Плавун, «Вітрила. Вітер. Мاستихін» – картин А. Стеклова (Музейно-виставковий центр «Музей історії міста Києва»); у галереях, артцентрах та креативних просторах: *Primitive People* – проекту М. Букші («Dymchuk Gallery»); «Життя на столі» – натюрмортів О. Ройтбурда («Дукат»); *Hero of our time* – живопису А. Петкевича («Триптих Арт»).

Масштабна виставка «Відбиток. Українська друкована графіка ХХ–ХХІ століть» мала відкритися в Мистецькому арсеналі 19 березня. Всього понад пів тисячі робіт від понад сотні авторів надійшло із десяти українських музеїв та кількох приватних колекцій. Тому куратори намагалися розмістити все у такий спосіб, щоб кожен відвідувач пройшов крок за кроком генеалогію українського «мистецтва лінії та плями». На жаль, карантин зупинив монтаж і повернув роботи до фондосховища. Натомість Мистецький арсенал підготував дороговказ для майбутніх відвідувачів «Відбитку». У рамках онлайн-проекту художниці наочно, біля експозицій демонстрували особливості різних видів графіки. Було опубліковано відеосюжети з майстерень. Вони знайомлять глядачів із процесом створення графічних робіт, зокрема технікою лінориту (О. Джураєва), шовкодруку й графіки (А. Хаджинова), офорту (О. Стратійчук). Також надано змогу в онлайні оглянути справжній графічний кабінет, який працюватиме під час майстер-класів для відвідувачів мистецької події.

21 березня оголошено переможців конкурсу молодих митців України *OBJECTS art prize 2020*, який заснували *U:Curators* спільно з Національним музеєм «Київська картинна галерея» з метою створення особливого середовища комунікації, обміну досвідом та співпраці художників, кураторів, артспільноти і глядачів. Серед 15-ти фіналістів перше місце в категорії живопис, а також у загальному конкурсі посів київський художник А. Логов за полотно *Geo*. Друге місце – П. Грицюк (категорія скульптура), третє – О. Бугай (категорія графіка). Виставка творів фіналістів тривала 21–28 березня у столичному Мистецькому центрі «Шоколадний будинок», проте оглянути її можна було тільки онлайн.

У містах України розгорнуто художні виставки: «Кримська сюїта» – живопис К. та С. Шаповалових, «Мистецький світ Віктора Каверіна» – живопис до 70-річчя автора, «Весна. Кохання. Життя» – твори у техніці килимарства О. Пренко (Кропивницький); «Космос Емми Андіївської» – живопису авторки (Львів), «Натхнення мить... весняна мрія» – твори художників на тему «Пори року» (Ізмаїл, Одеська обл.); «Ціна кохання» – твори художниць із різних міст України (Херсон); «Мої улюблені образи» – живопису О. Ворони (Черкаси). Крім цього, у Запоріжжі розгорнуто виставку творів іконопису, авторами яких є викладачі та студенти Львівської національної академії мистецтв.

Експонати інтерактивної виставки *Ukraine WOW*, яка діяла у виставковому просторі на Центральному залізничному вокзалі, було відтворено у форматі 3D. Відвідувачі мали змогу побачити у віртуальній реальності книгу «Апостол» 1574 року, останній автопортрет К. Малевича, скульптури О. Архипенка та «Українську абетку» Г. Нарбута, здійснити онлайн-екскурсію із керівницею

проекту Я. Гресь. На сайті було опубліковано всі текстові матеріали виставки українською та англійською мовами.

Мережею поширився флешмоб #мистецтвовдома, який започаткували у *PinchukArtCentre*. Його учасники переносять у реальність образи відомих полотен художників. До мистецької акції вже долучилися артдиректор *PinchukArtCentre* Б. Гельдхоф, арткритик К. Дорошенко, співачка А. Завальська, PR-директор *Pianoboy* О. Шурова, ведуча Т. Гончарова, режисер І. Мощицький, вокалістка групи *Vivienne Mort* Д. Заюшкіна. Усі вони підійшли до завдання дуже творчо і відтворили легендарні картини Ф. Кало, Р. Магрітта, Леонардо да Вінчі, Караваджо та інших майстрів.

Кіномистецтво. Кіновідеопрокат

18 березня Українська кіноакадемія оголосила список номінантів на IV Національну кінопремію «Золота Дзига». Серед претендентів – 45 ігрових, 20 документальних, 19 анімаційних кіноробіт. А вже до «короткого списку» увійшло 28 фільмів, 19 з яких знято за підтримки Державного агентства України з питань кіно. Цього року Кінопремію вручатимуть у 23-х номінаціях, у тому числі нових – «Відкриття року» та «Найкращі візуальні ефекти». За «Найкращий фільм» змагаються картини «Додому» Н. Алієва, «Мої думки тихі» А. Лукіча, «Гуцулка Ксеня» О. Дем'яненко, «Вулкан» Р. Бондарчука та «Співає Івано-Франківськтеплокомуненерго» Н. Парфан. Почесну нагороду за внесок у розвиток українського кінематографа отримає акторка театру та кіно А. Роговцева. Уже втретє Українська кіноакадемія вручатиме «Премію глядацьких симпатій». У цій номінації змагаються десять українських фільмів, які очолюють рейтинг переглядів прокату 2019 року: «Давай танцюй» О. Березаня, «Зустріч однокласників» В. Шпакова, «Заборонений» Р. Бровка, «Захар Беркут» А. Сеїтаблаєва та Д. Вінна, «Клара та чарівний Дракон» О. Клименка, «Крути 1918» О. Шапарєва, «Свінгери – 2» А. Екіса, «Фокстер і Макс» А. Матешка, «Ціна правди» А. Голланд, «Я, ти, він, вона» В. Зеленського та Д. Додсона. В умовах карантину деякі стрічки були доступні на платформі *OLL.TV*. Таким чином відбулись онлайн-прем'єри драми «Додому» Н. Алієва (11 номінацій) та комедії «Мої думки тихі» А. Лукіча (9 номінацій). Своєю чергою платформа *Takflix* запропонувала глядачам прем'єри номінантів на «Золоту Дзигу», які присвячено Херсонщині. Це ігровий «Вулкан» Р. Бондарчука (8 номінацій), та документальний «Заповідник Асканія» А. Литвиненка (номінація «Найкращий монтаж»). Також на *Takflix* можна подивитися стрічки «Гуцулка Ксеня» О. Дем'яненко (8 номінацій) та «Співає Івано-Франківськтеплокомуненерго» Н. Парфан (номінація «Найкращий фільм року»). Переможців IV Національної кінопремії «Золота Дзига» буде оголошено 3 травня під час церемонії, яка пройде в онлайн-форматі.

4–6 березня у столичному Будинку кіно незалежний дистрибутор *KyivMusicFilm* провів фестиваль фільмів про тварин *Tales of Tails*. У програмі шість зворушливих стрічок про собак, мешканців савани та білого носорога, які спонукають до роздумів про гуманість у цьому строкатому світі.

16–27 березня на суспільному телеканалі *UA*: Культура в межах партнерства з фестивалем документального кіно про права людини *Docudays UA* тривав спецпроект *DOCU/дні на UA: Культура*. Глядачі мали можливість переглянути документальні українські фільми, а також інтерв'ю з режисерами цьогорічних прем'єр. У програмі показу: «Явних проявів немає» А. Горлової, «Dixie Land» Р. Бондарчука, «Божественні» Р. Бордуна, «Сірі коні» М. Рідного, «Історія Зимового саду» С. Мозгового та ін.

2 березня на каналі «СТБ» розпочався прем'єрний показ телесеріалу «Спіймати Кайдаша» – сучасне прочитання повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я». Сценаристкою та виконавчою продюсеркою проєкту виступила Н. Ворожбит.

Київський міжнародний фестиваль короткометражних фільмів *KISFF* на час карантину запропонував до перегляду вибрані роботи з програми «AAA-анімаційного божевілля» за всі роки її існування. У програмі – анімаційні стрічки з усього світу.

Музейна справа. Охорона культурної спадщини

Збереження та охорона нематеріальної культурної спадщини

Технологію виготовлення весільних воскових вінків на Вінниччині визнано нематеріальною культурною спадщиною і внесено до обласного переліку Національної культурної спадщини. У Музейно-просвітницькому центрі Вінницького державного університету ім. М. Коцюбинського відкрито експозицію «Просили мама, просили тато – і ми вас просимо... на виставку!», організовану Центром історії Вінниці. Представлено весільні строї, головні убори з колекції співробітниці центру М. Курячої та зібрання старовинних подільських світлин із колекції кафедри історії та культури України Вінницького педуніверситету.

Експозиційна та виставкова діяльність музеїв

6 березня у столичному Національному музеї Тараса Шевченка в рамках кросмедійного проєкту «Століття української абстракції» розгорнуто експозицію «Категорії виразності». Виставка містить роботи представників українського авангарду різних поколінь. Представлено твори О. Екстер, О. Богомазова, Л. Попової, В. Меллера, О. Хвостенка-Хвостова. Також відвідувачі мали можливість побачити роботи авангардистів-шістдесятників Б. Плаксія, Г. Гавриленка, В. Ламаха, З. Флінти, К. Звіринського і сучасних художників Т. Сільваші, М. Малишка, В. Цюпка, А. Криволапа, В. Бажая, П. Бевзи та ін. Окрім цього, у рамках події відбулися дискусії, *public talk*, перформанси, лекції, зокрема Д. Ключко про історичні джерела української абстракції, а також показ фільму Радіо Свобода «Малевич. Український квадрат». Організатором проєкту виступив фонд видавничих ініціатив *ArtHuss*, а основними партнерами стали Мистецький Арсенал, Музей театрального, музичного та кіномистецтва України, Національний художній музей України, Музей сучасного українського мистецтва Корсаків (Луцьк), *Karas Gallery*.

6 березня Львівський Фотомузей спільно з Науково-технічною бібліотекою Національного університету «Львівська політехніка» підготував низку за-

ходів, присвячених 90-річному ювілею Українського фотографічного товариства (УФОТО). Зокрема, О. Середа презентувала розповідь «"Світло й Тінь" галицької фотографії», І. Патрон поділилася дослідженням «Юліан Дорош – активний член УФОТО та популяризатор фотомистецтва», А. Сова презентував історичну розвідку «Степан Гайдучок – дописувач журналу «Світло й тінь», Р. Метельський представив виставку оригінальних артефактів «УФОТО» з фондової колекції Львівського Фотомузею, Т. Крушельницька презентувала фотографічну виставку віднайдених світлин Ю. Дороша. Також у бібліотеці Університету підготовлено виставку книжкових та періодичних видань, присвячену українській фотографії.

10 березня у Музеї волинської ікони в Луцьку у партнерстві з Національним заповідником «Софія Київська» і за сприяння Українського культурного Фонду відбулася презентація факсимільних видань, здійснених видавництвом «Горобець» (Київ) протягом останніх років. Серед них такі перлини середньовічної літератури, як Луцьке Євангеліє (XIV ст.), Луцький Псалтир (1384 р.), Холмське Євангеліє (XIII ст.), Лавришівське Євангеліє (XIV ст.), Реймське Євангеліє (XI ст.). Ілюстрації до книг створив художник О. Дишко. Презентація проходила у рамках культурологічного проєкту «Холмська Чудотворна ікона Божої Матері. 20 років у Музеї волинської ікони». Саме двадцятиріччю повернення Ікони до духовного життя України і передачі її під опіку держави було присвячено цю подію. У презентації факсимільних видань взяли участь директор видавництва «Горобець» Г. Горобець, науковці, священнослужителі, музейники, діячі культури Волині.

5 березня відкрито оновлену експозицію підземелля кафедрального костелу святих апостолів Петра і Павла в Луцьку (Петропавлівський собор XVIII століття) та меморіальну таблицю на честь засновника спелеологічного клубу «Ентузіаст» О. Виноградова. Справу дослідника продовжили Державний історико-культурний заповідник у Луцьку разом із кафедральною парафією. Було відновлено нові галереї, встановлено сучасне освітлення, поповнено експозиції, влаштовано виставку, присвячену видатним єпископам і священникам Луцької дієцезії.

Літературно-меморіальний музей Миколи Островського у місті Шепетівці Хмельницької області перейменовано на Музей пропаганди. Він здобув профіль історичного музею, що дає можливість наповнити експозицію новим змістом та створити науково-дослідну і просвітницьку інституцію з дослідження тоталітарної пропаганди в Україні.

У столиці та областях відбулися, зокрема, такі виставки: атрибутів княжого Києва X–XII століття (Музей історії міста Києва); архівних документів з історії українського правозахисного руху «В'язні сумління» (Донецький обласний краєзнавчий музей у Краматорську); віртуальної експозиції робіт Б. Єгоровва (Кіровоградський обласний художній музей у Кропивницькому); творів А. Ерделі у жанрах портрета, пейзажу і натюрморту (Національний музей імені Андрея Шептицького у Львові); архівних документів з історії краю «ПереPROчитання образу» (Покровський історичний музей, Донецька обл.); реко-

нструкції неполив'яних сюжетних та орнаментальних пічних кахлів XV–XX століть (Полтавський краєзнавчий музей ім. В. Кричевського).

Музеї на карантині

В умовах обмежень під час карантину столичні музеї перейшли в онлайн-режим, зробивши свої експозиції відкритими для відвідувачів. На зв'язку залишилися такі заклади: Національний художній музей України (рубрика *#карантинупати* про найцікавіші роботи із музейної колекції – у соцмережах, віртуальна експозиція робіт українських художниць періоду 1909–2019 рр. – у додатку *HeforShe Arts Week*); Національний музей мистецтв ім. Б. та В. Ханенків (віртуальний тур європейською та азійською експозиціями, онлайн-екскурсії у прямому ефірі на *Facebook*, *#ExhibitionOnQuarantine* для музеїв); Національний заповідник «Софія Київська» (онлайн-тури, під час яких можна побачити стінопис, виконаний майстрами початку XI століття, величну мозаїку Богоматері Оранти у центральній апсиді храму, каплицю святителя Петра Могили та різноманітні музейні експонати, фрески і графіті, які оповідають, зокрема, про життя князівської родини Володимира Великого); Музей «Кирилівська церква» (віртуальна історична вікторина); Національний музей українського народного декоративного мистецтва (виставки колекцій із фондів закладу, матеріали про творчість художниці К. Білокур, майстрині М. Тимченко та інших митців на сторінці у *Facebook*); Національний музей Тараса Шевченка (тематичні відео-екскурсії експозицією); Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник (фото 360, 3D тур, аудіогід); Національний музей Революції Гідності (дискусії, інтерв'ю, відеофільми); Національний музей «Меморіал жертв Голодомору» (віртуальний 3D тур Залою пам'яті); Національний музей історії України у Другій світовій війні (пошуковий портал «Музей. Пам'ять. Пошук», музейний подкаст, зокрема цикл аудіопередач «Щоденники війни»); Національний музей літератури України (віртуальні екскурсії, аудіогід, проєкт *#змусейноїскарбнички*); Мистецький арсенал (онлайн-презентація нової книжки С. Андрухович «Амадока»); Літературно-меморіальний музей М. Булгакова (екскурсії в аудіоформаті на сайті музею або в додатку *Izi Travel*).

Свою віртуальну програму підготували й інші музеї України, серед яких: Одеський художній музей (мистецькі лекції на каналі *YouTube*, екскурсії у соцмережах); Дніпропетровський художній музей (рубрика «Музейники про перлини колекції» у соцмережах); Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д. І. Яворницького (онлайн-тури музеєм АТО, майстер-класи для дітей); Херсонський обласний художній музей ім. Олексія Шовкуненка (онлайн-презентація творів живопису і графіки ізраїльських художників); Національний історико-культурний заповідник «Чигирин» на Черкащині (рубрика *#Дитячий_музейний_простір#Пізнавальний_карантин* у соцмережах); Меморіальний музей тоталітарних режимів «Територія Терору» у Львові (онлайн-виставка «Табір примусових робіт «Янівська» – індустрія терору»). Крім того, 3D тури представлено на сайтах: Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького, Художнього меморіального музею О. О. Осмьоркіна у м. Кропивницькому, Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця» у Ба-

турині на Чернігівщині, Національного заповідника «Хортиця» у Запоріжжі, Державного історико-культурного заповідника у м. Дубно на Рівненщині (Дубенський замок), Вінницького обласного краєзнавчого музею, Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному на Полтавщині, Музею Писанки в Коломиї на Івано-Франківщині, Історико-культурного комплексу «Замок Радомисль» на Житомирщині, Музею книги та друкарства в Луцькій надбрамній вежі, Підгорецького, Золочівського, Олеського замків на Львівщині тощо.

Компанія *Google Ukraine* разом із Міністерством культури та інформаційної політики України оцифрувала сім музеїв просто неба в різних регіонах країни. Здійснити віртуальну подорож, а також ознайомитися з експозиціями можна на сайті «Музеї України просто неба». Проект є частиною кампанії «Автентична Україна» на базі музеїв народної архітектури та побуту у Києві (Пирогів), Львові («Шевченківський гай»), Ужгороді, Переяславі-Хмельницькому на Київщині, а також на базі Центру народознавства «Мамаєва Слобода» (Київ), Запорозької Січі – заповідника «Хортиця» у Запоріжжі та резиденції Богдана Хмельницького у Чигирині на Черкащині.

Експозицію квест-музею «Сила підпису» переведено у формат 3D. Завдяки віртуальному туру можна побачити такі унікальні історичні документи, як універсал гетьмана І. Виговського 1663 року, чернетку VI Універсалу, який вперше у ХХ столітті проголосив незалежну українську державу, розпорядження С. Петлюри про початок партизанської роботи, надруковане на носовій хусточці та багато іншого.

Література

19 березня лауреатці Національної премії України імені Тараса Шевченка, поетесі-шістдесятниці, почесній професорці «Києво-Могилянської академії» Л. Костенко виповнилося 90 років. Письменницю привітали відомі українці, серед яких н. а. України Є. Нищук, поет і видавець І. Малкович, н. а. України Т. Компаніченко, актор і режисер А. Сеїтаблаєв та інші. Також за ініціативи директора Вишгородського історико-культурного заповідника В. Литовченко і директора Ржищівського археолого-краєзнавчого музею Л. Карпенко було знято відеоролик-присвяту, в якому вірш Л. Костенко «Пісенька з варіаціями» читають президенти України Л. Кравчук, В. Ющенко, краєзнавець О. Заєць, н. а. України О. Сумська та Н. Бучинська, з. а. України В. Борисюк, актор театру і кіно А. Хостікоєв та ініціатори проекту. З нагоди ювілею письменниці Київська Мала академія наук спільно з Департаментом освіти і науки Києва ініціювали відеофлешмоб «Поетичний uKLin».

На Вінниччині присуджено Міжнародну літературну премію Олега Чорногуза київській письменниці Є. Мельниченко за новий сатиричний роман «І засяє сонце». Премію для гумористів засновано торік Вінницькою обласною організацією Національної спілки письменників України, редакцією літературного журналу «Вінницький край» та Видавничим домом «Моя Вінниччина».

Лауреатом Рівненської міської літературної премії імені Уласа Самчука став письменник, заслужений журналіст України, член редакційної колегії «Української літературної газети» В. Мазаний за книгу публіцистики «Кров репортера».

Найкращі підліткові книги відзначено премією «Навиворіт». Цього року у зв'язку з карантинном журі конкурсу підготувало віртуальну церемонію нагородження. Переможців названо у двох номінаціях. «Найкраща перекладна підліткова книга» (М. Петросян, «Дім, в якому...», видавництво «Книголав») та «Найкращий дизайн підліткової книги» (Р. Кміта, «Хроніки південного», видавництво Старого Лева). Спеціальна відзнака за найкращу книгу фантастики для підлітків дісталась книжці П. Несса «Ходячий Хаос. Ніж, якого не відпустиш» (видавництво «АССА»). Особливу відзнаку вручено *Nebo BookLab Publishing* за турботу про читачів, високу якість книг і дизайну. Премія у номінації «Найкраща українська підліткова книга», а також спеціальна відзнака за різноманітність нинішнього року не влучалися.

Форум видавців разом із книжковими блогерами І. Юрченко, Т. Морарь та Л. Гордієнко організували для юних книгоманів конкурс відеопоезій *#Вірш у кадрі*. Учасники записували відеоролики з декламуванням вірша українського автора на тему «Час». Мета конкурсу – популяризація дитячого читання та розширення україномовного контенту у соціальних мережах.

Створено нове українське видавництво «Портал», яке спеціалізуватиметься на дитячій та історичній літературі. Головною редакторкою видавництва стала А. Процук, а постійними консультантами – релігієзнавець, кандидат історичних наук і громадський діяч І. Козловський та науковець, історик і публіцист, доктор історичних наук Я. Грицак. У планах «Порталу» – щорічний випуск до 50-ти художньо-документальних, науково-популярних книжок та арт-буків для різних вікових категорій читачів.

Книжковий карантин

23 березня на сторінці Українського ПЕН у *Facebook* розпочалися вечірні онлайн-зустрічі. У межах рубрики «Книжковий вечір із PEN Ukraine» письменники, перекладачі, журналісти знайомлять читачів з українськими друкованими новинками. Першим гостем проєкту став поет і перекладач О. Сливинський, який презентував у своєму перекладі історичний роман нобелівської лауреатки О. Токарчук «Книги Якова».

Із 21 березня львівський *BookForum* започаткував новий проєкт «Літур'єр: онлайн читання вголос». У прямих трансляціях на сторінці Форуму видавців у *Facebook* взяли участь українські письменники С. Жадан, Г. Шиян, О. Сливинський, І. Карпа, Л. Якимчук, Л. Дереш.

У рамках літературного проєкту *#Читай-ниши* Благодійний фонд С. Жадана, Український інститут книги та видання *Varabooka* організували у соціальних мережах онлайн-читання, бесіди про літературу та флешмоб із книжковими порадами, який став своєрідним продовженням конкурсу учнівських рецензій на твори української літератури.

Видання *Varabooka* започаткувало щоденні «Живі читання від БараБуки». У цій програмі на сторінці у *Facebook* автори дитячих книжок читають свої твори вголос. Першими взяли участь у читаннях Г. Ткачук («Моя найтихіша книжка»), О. Давидова («Що всередині?»), М. Марченко («Сором'язливий Сальвадор»), М. Артеменко («Таємниці хмар»), Г. Вдовиченко («Котохатка»).

Онлайн-читання для малечі у *Facebook* чи *Instagram* запровадили також Видавництво «Старого Лева» у Львові та дитячий письменник, казкар Сашко Лірник.

Бібліотечна справа

У період карантину свої напрацювання про історію та культуру України в електронному форматі пропонують Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого («Культура України») та Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського («Україніка»). Крім того, свої електронні колекції книг надають у вільному доступі Український інститут національної пам'яті, Публічна бібліотека імені Лесі Українки, Бібліотека української літератури, Бібліотека українського мистецтва, «Відкрита книга», онлайн-бібліотека аудіокниг «Слухай», онлайн-архів української періодики *LIBRARIA*, бібліотека світової літератури *AeLib*, книжковий сервіс *Bookmate*.

У Києві триває оновлення бібліотечних просторів. Зокрема, найбільшу у Деснянському районі дитячу бібліотеку № 115 перетворено на сучасний *HUB*. Головне завдання книгозбірні – презентація книжкових новинок вітчизняних видавництв. У бібліотеці виділено місце для постійної виставки, встановлено сучасне обладнання, оновлено інтер'єр та простір навколо будівлі.

Різними бібліотечними заходами відзначено такі важливі ювілеї, як 150-річчя українського літературознавця І. Копача; 150-річчя українського письменника Ю. Бачинського, 130-річчя українського письменника, літературознавця А. Животка, 125-річчя українського поета М. Рильського, 125-річчя українського письменника І. Ле, 120-річчя українського письменника Л. Гомона, 120-річчя українського письменника О. Демчука, 120-річчя українського письменника Ф. Малицького, 120-українського письменника В. Чапленка, 100-річчя української поетеси В. Ткаченко; 90-річчя української письменниці Л. Костенко; 90-річчя українського письменника-гумориста П. Добрянського; 90-річчя українського письменника І. Білика, 60-річчя українського поета, прозаїка, перекладача Ю. Андруховича; а також: 250-річчя німецького поета Й. Х. Ф. Гельдерліна, 200-річчя нідерландського письменника Мультидулі, 190-річчя німецького письменника лауреата Нобелівської премії П. Й. Людвіга фон Гейзе, 110-річчя єврейської поетеси Р. Балясної, 100-річчя французького письменника Б. Віана, 90-річчя литовського поета Ю. Марцінкявічюса.

Просвітництво

Волонтерський медіапроект *Ukrainer* пропонує віртуальні мандрівки Україною. Зокрема, тут представлено: експедиційні історії, серію національних спільнот, відео у форматі *VR*, серію Амбасадорів, повнометражний документа-

льний фільм *Ukrainer. The Movie*, 36-хвилинний ролик «Україна з неба» тощо. Матеріали *Ukrainer* перекладено десятима мовами.

13 березня у Закарпатській ОДА фахівці Українського інституту національної пам'яті спільно з істориком О. Пагірею організували виставку, присвячену 81-й річниці проголошення Карпатської України. На інформаційних стендах експонуються унікальні фото, свідчення очевидців, історичні документи з фондів Державного архіву Закарпатської області.

Аматорство

8 березня відбулося урочисте нагородження переможців V Всеукраїнського фестивалю вуличного мистецтва, який тривав протягом січня й лютого у Харкові та Дніпрі. Його учасниками стали артисти різних жанрів – акробати, живі статуї, лялькарі та еквілібристи. Приз глядацьких симпатій було вручено А. Титовій (циркова школа *Flex*, Харків). Найкращими серед «динамічних жанрів» стали: С. Соловійов (Театр маріонеток «Комплімент», Житомир), Т. Сажина та А. Титова (Харків). У жанрі «живої скульптури» перемогли дебютанти фестивалю В. Демчук та Ю. Пахаян (Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.), Д. Буйвал (Суми), М. Федосов (Дніпро).

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу й
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,44. Б/т. Зам. 29. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12